SMK Connect
Hvor kunst & undervisning mødes

Forhold, fællesskaber og forelskelse

Formålet med forløbet er at lade eleverne beskæftige sig med kroppe og følelser, både fysisk, abstrakt og symbolsk, med udgangspunkt i forskellige kunstværker.

Når I har afsluttet forløbet, har eleverne bl.a. arbejdet med:

- Sammenligning af kvindeportrætter
- Automatdigtning
- At tale om svære og problematiske følelser
- Mini-installationer i papkasser
- At bruge deres kroppe som pensler

Kunstværker brugt i dette forløb

- En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh af Elisabeth Jerichau Baumann
- Animal Dialogues / I Wish You Well af Stense Andrea Lind-Valdan
- Rodeoscene af Michael Kvium

Udarbejdet af SMK Connect

Klassetrin

Udskoling

Indhold

4 lektioner og 40 minutter

Maleri af Elisabeth Jerichau Baumann

En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh

Til fri brug

VÆRKTYPE	TEKNIK	DATERING	DIMENSIONER
Maleri	Olie på lærred	1876-1878	(Netto)

Et direkte blik

Den unge kvinde sidder i skyggen af en teltdug. Benene og armene falder afslappet ud til siderne, og hun støtter den ene albue mod en bunke farverige, orientalske tæpper. Hendes blik møder os åbent, nysgerrigt

men måske også udfordrende? Ansigtet er i skygge, mens lyset spiller henover hendes krop klædt i halvt gennemsigtigt stof. Tunge smykker pryder hendes håndled, hals og pande. Bag hende står rækker af store lerpotter. Udenfor teltdugen rejser ørkenstøvet sig. Blå, dybrøde og gyldne farver går igen over hele billedfladen.

Orientalisme set med en kvindes øjne

I 1800-tallets Europa var det på mode med motiver fra Mellemøsten, eller Orienten. Vestlige kunstnere – og deres publikum – var fascinerede af, hvad de opfattede som orientalske menneskers eksotiske udseende, dragter, skikke og levevis. Normalt var kunstnerne mænd og motiverne ofte smukke kvinder uden særlig meget tøj på, som blev købt af mænd og set af mænd. Her er det imidlertid en kvinde fra Vesten, der maler en kvinde fra Ægypten, og man kan spørge sig selv om det gør en forskel for beskuerens møde med værket? Kunstneren rejste i 1869-79 og 1874-75 rundt i Tyrkiet, Grækenland og Ægypten.

En moderne kvinde

Baumann var en usædvanlig kunstner for sin tid. Født i Polen og uddannet i Tyskland havnede hun i Danmark, fordi hun blev gift med billedhuggeren Jens Adolf Jerichau. Her blev hendes malestil opfattet som "udansk", og hun blev ringeagtet som kvinde, fordi hun satsede på sin kunstneriske karriere, rejste ud i verden og arbejdede, i stedet for at blive hjemme og være husmor for sin mand og ni børn.

Inspirationsord

- Kvindelige kunstnere
- Orientalisme
- Blikket
- Kroppen
- Eksoticisme
- Varme farver
- Kønsroller

Se mere om kunstneren i denne video.

Opgave

Blik på kvindeportrætter

Under 1 lektion

I denne opgave sætter vi særligt fokus på værket ´En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh af Elisabeth Jerichau Baumann. Værksamtalen og opgaven åbner op for samtaler om normer, iscenesættelser og stereotyper, som eleverne evt. oplever i deres hverdag eller lægger mærke til i forskellige medier.´

Sammenlign værkerne

15 minutter

Med udgangspunkt i værket ´En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh´skal eleverne sammenligne pottesælgersken med kvinderne fra de andre værker fra perioden. Vær opmærksomme på hvordan I i klassen eksempelvis taler om orientalisme, så nogle elever i klassen ikke oplever at blive eksotiserede.

- Vi har samlet en række portrætter af kvinder fra slutningen af 1800-tallet fra SMK's samlinger.
- To og to kan eleverne sammenligne, hvordan kvinder fra det danske borgerskab blev iscenesat i kontrast til pottesælgersken fra Gizeh.
- Lav en opsamling. Hvilke ligheder og forskelle så I?

Værker

Elisabeth Jerichau Baumann, *Forfatterinden Emma Kraft* (1834-1881)

Bertha Wegmann, *Anna Seekamp. Kunstnerens søster* (1882)

Fritz Syberg, *Portræt af Anna Syberg* (1896)

Vilhelm Hammershøi, *Ida Ilsted, senere kunstnerens hustru* (1890)

Vilhelm Hammershøi, *Stående nøgen kvinde* (1890)

I SKAL BRUGE

- Værkerne
- Papir
- Blyant

Kunstværker

Titel

En ægyptisk pottesælgerske ved Gizeh

Kunstner

Elisabeth Jerichau Baumann

Brevveksling

Ikke oplyst

- Eleverne arbejder i grupper på 4 og skal i denne opgave lave en brevveksling mellem pottesælgersken og en af kvinderne fra det danske borgerskab.
- I brevet kan eleverne komme omkring nogle af disse benspænd:

Beskriv det sted kvinderne befinder sig

Beskriv hvad der er sket lige inden situationen på malerierne

Beskriv noget kvinderne er glade for eller sætter pris på

Beskriv noget kvinderne er trætte af eller finder problematisk

Beskriv deres ønsker og drømme for fremtiden

Forslag til opsamlende spørgsmål

- I hvor høj grad er vi med til at skabe vores egen identitet?
- Hvordan er ens egne forventninger eller andres forventninger med til at påvirke, hvad man gør og siger i forskellige situationer
- Oplever eleverne, at der er forskel på, hvad der forventes af forskellige mennesker afhængig af køn eller alder?

I SKAL BRUGE

- Kunstværker
- Papir
- Blyant

Maleri af Michael Kvium

Rodeoscene

© Michael Kvium / VISDA

VÆRKTYPE	TEKNIK	DATERING	DIMENSIONER
Maleri	Olie på lærred	1987	1650 x 2600 mm (Netto)

Mordyret

Scenen er sat, og et grotesk syn åbenbarer sig: En lille dreng i cowboytøj og pyjamas rider på ryggen af en nøgen kvinde. Han styrer hende med bidsel og pisk, klar til næste rap. Hendes blik er udslukt, og skyggen minder om et fortidsmonster. Hun er som et tjenende dyr for sit afkom. Er det en parodi på mor-barn forholdet? Er det gyserfilmenes psykopatiske børnefigurer, der spøger?

En barok scene

Maleriet er opbygget med dramatiske virkemidler – grelle farver, der skriger mod hinanden, skingert lys og det sorteste mørke. Motivet er beskåret, så vi nærmest vælter ind i den ubehagelige scene. Den teatralske lyssætning og forhænget leder tankerne hen på barokkens kunst i 16-1700-tallet. Dengang var det bibelske og mytologiske motiver, der udspillede sig på scenen. Når Kvium helt bevidst mimer denne stil, får hans groteske motiv et strejf af noget mytologisk. En moderne familierelation som græsk tragedie.

Moderne moderskab

I de senere år har mange forfattere zoomet ind på moderskabet og *mental load*. Om hvor fuldkommen omvæltende det er for ens liv og identitet at få et lille barn. Ofte skildres børn ellers som uskyldsrene væsener, der appellerer til vores omsorg og beskyttelse – fx i litteratur, film og kunst. Ligesom bølgen af morlitteratur i dag sætter Kviums maleri spotlys på nogle tabuer om moderskab, børn og familieforhold, som vi normalt ikke har lyst til at se i øjnene.

Inspirationsord

- Grotesk
- Mor og barn
- Magtforhold
- Kønsroller
- Familie
- Barok
- Kontrastfarver

Øvelse

Automatdigt

10 minutter

Formål

At sætte ord på deres umiddelbare tankestrømme og "slippe kontrollen".

At åbne værket med deres egne ord.

At bidrage til flerstemmighed og flertydighed.

Sådan gør I

Uddel papir og blyanter og bed eleverne notere det ord, der allerførst falder dem ind, når de ser værket (kun ét ord!).

Lad eleverne kigge på værket.

Det er vigtigt, at eleverne ikke tænker over, hvad de skriver, men noterer deres ord ned så umiddelbart som muligt. Det er også vigtigt, at du venter med at forklare, hvad øvelsen handler om, da det ellers kan modarbejde øvelsens hensigt med at skabe "adgang til det ubevidste".

Når eleverne hver især har skrevet et ord, giver de deres papir videre til den, som står til højre for dem. På det papir de har fået i hånden, skal de igen skrive et ord. Når alle har skrevet et ord, rækkes papiret endnu engang videre.

For tredje gang skriver de et ord, som umiddelbart falder dem ind, mens de ser på kunstværket. Papiret rækkes igen til højre, således at alle nu har et ark, hvorpå der står tre ord, de ikke selv har skrevet.

Forklar baggrunden for øvelsen: At "automatdigt" var en reel arbejdsmetode, som surrealisterne brugte for at få adgang til det ubevidste og skabe nye betydninger – de var optaget af det tilfældige møde mellem ting, der normalt ikke hænger sammen. Øvelsen demonstrerer netop, hvordan tilfældige sammenstød af ord og indtryk kan skabe ny betydning.

Digtet læses op.

Opsamling

Undersøg digtet sammen. Er der nogle ord, der går igen? Er der modsætninger? Hvilke ordklasser er repræsenteret? Er der ord, der overrasker?

Diskuter hvad der opstår, når ord uden sammenhæng støder tilfældigt sammen i et automatdigt. Hvordan adskiller øvelsens arbejdsmetode sig fra elevernes normale måde at arbejde på?

Hvad synes de om resultatet, og hvilke muligheder giver det at arbejde med det ubevidste?

I SKAL BRUGE

- Et kunstværk
- Papir
- Blyanter

Opgave

Bag gardinet

2 lektioner og 15 minutter

Med udgangspunkt i værket ´Rodeoscenen´, 1987 af Michael Kvium åbnes samtaler op om magt og relationer og det, der kan ske "bag gardinerne" – de lukkede døre i et hjem eller andre steder, hvor vi er sammen. Eleverne skal i denne opgave lave mini-installationer af metaforiske situationer, som man ønsker at gemme væk eller undgå at tale om.

Gemt væk

15 minutter

- Eleverne går sammen 2 og 2
- Sammen kigger de godt på værket
- Eleverne beskriver det, de umiddelbart oplever for hinanden
- I samler op i plenum

Forslag til videresamtale

- I grupper kan eleverne diskutere situationer, som vi metaforisk gerne vil "gemme væk bag gardinerne".
- Hvad siger situationerne om vores idé om, hvad der er godt at dele med hinanden? Hvad gør, at vi indimellem gerne vil gemme oplevelser eller følelser?
- Hvordan er vi vant til at vise eller ikke vise følelser offentligt?
- Hvad sker der, hvis man råber sin vrede ud i en butik? Hvis man griner eller græder højlydt i en bus? Eller hvis man tydeligt viser sin kærlighed på en restaurant?
- Hvad betyder andres reaktioner for den enkeltes mulighed for at udtrykke sine følelser på?
- Hvad kan man gøre, hvis man som ven eller klassekammerat oplever, at der er en, der gemmer på noget, som kan føles vigtigt at få frem i lyset?

Mini installation

2 lektioner

Inspireret af Michael Kviums værk ´Rodeoscenen´, 1987, skal eleverne i grupper lave en mini installation.

Lav en silhuet

- Ud fra den tidligere samtale vælger gruppen en situation der kan føles grænseoverskridende eller problematisk.
- Eleverne skal iscenesætte situationen med egne kroppe og fotografere opstillingen.
- De skal nu overføre billedet til en silhuet ved at:

1. Printe billedet ud
2. Klippe omridset af opstillingen ud
3. Tegn af på tykt sort papir
4. Klip 'silhuetten' ud

Iscenesæt mini installationen

- Hver gruppe får en lille papkasse som de skal iscenesætte
- Mal kassen så man fornemmer hvilket rum man befinder sig i, gerne med interiør.
- Lim silhuetten på kassens midterste inderside, når malingen er tør.
- Vælg et stykke stof og fastgør det på kassens forside. Her kan eleverne eksperimentere med hvor meget "gardinet" skal dække situationen.

Opsamling

- Lav en udstilling med mini installationerne
- Kig godt på hinandens værker
- Hvilke situationer har grupperne valgt?
- Hvilke problematikker taler situationen ind i?

I SKAL BRUGE

- Lille papkasse
- Stof
- Tykt sort papir
- Limstift
- Saks
- Pensel
- Maling

Tegning af Stense Andrea Lind-Valdan

Animal Dialogues / I Wish You Well

© Stense Andrea Lind-Valdan / VISDA

VÆRKTYPE	TEKNIK	DATERING	DIMENSIONER
Tegning	Aftryk med menstruationsblod på millimeterpapir af kunstnerens bryster	2016	(bladmaal)

Materialer

Rødbrune pletter er tværet ud på et stykke millimeterpapir. Som en Rorschach-test, et aftryk af en plante eller måske et dyrehoved med et stirrende øje? I værkserien Animal Dialogues / I wish you well ses aftryk på rosa millimeterpapir af Stense Andrea Lind-Valdans (SALV) bryster, indsmurt i menstruationsblod. Millimeterpapir skaber orden. Herpå tegner vi fx koordinatsystemer i matematiktimen, men hos SALV brydes strukturen af det organiske materiale. Blodet har sit eget liv. Det skifter farve fra det røde til det brunlige og løber ud over papirets kant.

Spor

Det er på én gang et intenst nærvær af en konkret krop og samtidig et sløret spor af nogen eller noget. Kroppen er der og er der ikke. Værkerne er små i størrelse, intime med brugen af en kropsvæske og det nøgne brysts aftegning, men taler måske om de store ting i verden. At være krop i verden, at give liv, at følge sine instinkter som titlens dyr.

Kroppen som materiale

SALV indskriver sig i en tradition for brug af kroppen som materiale, som især mange kvindelige kunstnere har eksperimenteret med fra 1960'erne og frem. Kunstneren Yves Klein brugte nøgne kvinder som malerpensel og smurte dem ind i blå maling, "International Klein Blue". SALV tager med brugen af sin egen nøgne krop som redskab magten tilbage fra den mandlige kunstner. Det er det eneste værk udført med menstruationsblod i SMK's samling.

Inspirationsord

- Køn
- Krop
- Struktur
- Seksualitet
- Feminisme
- Identitet
- Selvportræt
- Tabu

Opgave

Kroppen som pensel

2 lektioner

"Det er på én gang et intenst nærvær af en konkret krop og samtidig et støvet spor af nogen eller noget. Kroppen er der, og er der ikke."

Opgaven er inspireret af kunstneren Stense Andrea Lind-Valdans serielle kropsaftryk Animal Dialogues / I Wish You Well fra 2016. Her bruger Lind-Valdan sin egen krop som pensel og arbejder selvbiografisk.

Eleverne skal i denne opgave undersøge deres egne kroppe ud fra 3 benspændskategorier: *Tilstand, kropsdel og materiale*. Opgaven bevidstgør eleverne i at betragte kroppen på forskellige måder og undersøger kropsdelens og kropstypens symbolik. Herunder åbnes samtaler om krop og identitet, fordomme og berøring. Den kan laves individuelt og med små justeringer også i par eller grupper.

Kroppens aftryk

2 lektioner

Print og klip ord ud fra benspændsarkene (se bilag). Tilføj eller fjern evt. ord under hver af kategorierne: *Tilstand, kropsdel og materiale.*

Fremgangsmåde til kropsaftryk:

- Præsenter opgaven; I skal prøve at billedliggøre en tilstand med et direkte kropsaftryk.
- Du kan lade eleverne selv vælge *tilstand, kropsdel og materiale* eller lade dem trække benspænd fra hver kategori.
- Eleverne vælger to-tre grundstemninger eller tilstande, der kendetegner dem bedst som person. (Find evt. inspiration i benspændsarket med tilstande)
- Skab mindst én positur per stemning.
- Vælg hvilket materiale du ønsker at lave dit aftryk på. (Find evt. inspiration i benspændsarket med materialer)
- Hæng fx et stort stykke japanpapir op oven på et andet stykke tykt papir eller karton – da papiret er tyndt, smitter sværten igennem.
- Smør bodypaint (kropsmaling) på de områder, du vil tage aftryk af. (Find eventuelt inspiration i benspændsarket med kropsdele)
- Pres de sværtede kropsområder op ad papiret. Lav gerne flere tryk af samme kropsdel.
- Vælg minimum tre tryk ud og udstil dem i en seriel komposition.

Opsamling

- Tal med dem om deres aftryk – hvordan er de kommet frem til det udtryk?
- På hvilken måde er materialerne og motivet betydningsbærende?
- Kan det konkrete kropsaftryk læses på et eller flere abstrakte og symbolske planer?
- Er det et mere autentisk værk, man får ud af at lave direkte aftryk af sin krop på papir?
- Reflekter over sporene af den fraværende krop. Selv den fraværende krop er ladet med betydningslag, sanselige og emotionelle erfaringer.

I SKAL BRUGE

BILAG

- Kropsmaling
- Div. typer af materialer til aftryk (f.eks. japanpapir, pap, tekstil, millimeterpapir),
- Kraftigt karton
- Ark med benspænd

- kropstryk3.jpg
- kropstryk1.JPG
- kropstryk2.jpg
- Bilag Benspænd.pdf

Kunstværker

Titel
Animal Dialogues / I Wish You Well

Kunstner
Stense Andrea Lind-Valdan

Om SMK Connect

SMK Connect gør den kunstneriske kulturarv levende og anvendelig for landets elever. Det sker via modul-opbyggede, nøje tilrettelagte undervisningsforløb, der kan bruges direkte i underviserens planlægning.

Udgivet under CC BY-SA